

BO'LAJAK PEDAGOGLARDA KASBIY-ETIKA MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHNING SAMARALI USULLARI

Yoqubova Maftuna Shoyim qizi

Buxoro davlat universiteti tayanch doktoranti

myoqubova.@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu tezisdagi bo'lajak pedagoglarda kasbiy-etika madaniyatini shakllantirishning dolzarbligi, nazariy asoslari hamda samarali pedagogik usullari tahlil qilingan. Shuningdek, oliy ta'lim muassasalarida pedagog kadrlarni tayyorlash jarayonida kasbiy-etika madaniyatini rivojlantirishning ahamiyati yoritilgan.

Kalit so'zlar: kasbiy etika, pedagogik etika, kasbiy-etika madaniyati, bo'lajak pedagog, pedagogik kompetentlik, pedagogik muloqot, axloqiy qadriyatlar, pedagogik faoliyat.

Аннотация. В данной работе анализируются актуальность, теоретические основы и эффективные педагогические методы развития профессиональной этической культуры среди будущих учителей. Также подчеркивается важность повышения профессиональной этической культуры в процессе подготовки педагогических кадров в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: профессиональная этика, педагогическая этика, профессиональная этическая культура, будущий учитель, педагогическая компетентность, педагогическая коммуникация, моральные ценности, педагогическая деятельность.

Annotation. This thesis analyzes the relevance, theoretical foundations, and effective pedagogical methods of developing professional ethical culture among prospective teachers. It also highlights the importance of enhancing professional ethical culture in the process of training pedagogical personnel in higher education institutions.

Key words: professional ethics, pedagogical ethics, professional ethical culture, prospective teacher, pedagogical competence, pedagogical communication, moral values, pedagogical activity.

KIRISH

Mamlakatimizda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, pedagog kadrlarning kasbiy tayyorgarligi va ma'naviy-axloqiy salohiyatini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy ta'lim jarayonida pedagogning nafaqat kasbiy bilim va ko'nikmalarga, balki yuksak axloqiy fazilatlariga ham ega bo'lishi muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki o'qituvchining shaxsiy namunasi, muomala madaniyati va kasbiy odobi ta'lim oluvchilarning ma'naviy kamolotiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Shu nuqtai nazardan bo'lajak pedagoglarda kasbiy-etika madaniyatini shakllantirish pedagogik ta'limning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Kasbiy-etika madaniyati pedagogning kasbiy faoliyatida axloqiy me'yorlarga amal qilishi,

kasbiy mas'uliyatni his etishi, pedagogik munosabatlarni samarali tashkil etishi hamda ta'lim oluvchilarga nisbatan insonparvarlik tamoyillari asosida yondashishini ifodalaydi.

ASOSIY QISM

Kasbiy-etika madaniyati pedagog shaxsining muhim tarkibiy qismi bo'lib, uning kasbiy faoliyat samaradorligini belgilovchi omillardan biri sanaladi. Pedagogik faoliyatda adolat, halollik, mas'uliyat, bag'rikenglik, hurmat va xushmuomalalik kabi axloqiy sifatlar alohida o'rin tutadi. Mazkur sifatlar pedagog va ta'lim oluvchilar o'rtasida sog'lom psixologik muhit yaratishga xizmat qiladi.

Bugungi kunda oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak pedagoglarni tayyorlash jarayonida nazariy bilimlar bilan bir qatorda ularning kasbiy-etika madaniyatini rivojlantirishga ham alohida e'tibor qaratilmoqda. Bunda pedagogik etika, pedagogik mahorat va tarbiya fanlari muhim o'rin egallaydi. Ushbu fanlar orqali talabalar pedagogik faoliyatning axloqiy asoslari, pedagogning kasbiy burchi va mas'uliyati haqida bilimlarga ega bo'ladilar.

Bo'lajak pedagoglarda kasbiy-etika madaniyatini shakllantirishda interfaol ta'lim metodlaridan foydalanish yuqori samaradorlikni ta'minlaydi. Xususan, "keys-stadi", munozara, debat, rol o'ynash, trening va refleksiya metodlari talabalarning kasbiy-axloqiy qarashlarini rivojlantirishga yordam beradi. Ushbu metodlar orqali talabalar real pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish, muammolarni aniqlash va ularga maqbul yechim topish ko'nikmalarini egallaydilar.

Masalan, pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish asosida tashkil etilgan mashg'ulotlarda talabalarga o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi nizoli holatlar, baholashdagi adolat tamoyillari yoki pedagogik muloqotga oid muammolar taqdim etiladi. Talabalar ushbu vaziyatlarni tahlil qilib, axloqiy va pedagogik jihatdan to'g'ri qaror qabul qilishga o'rganadilar. Natijada ularda kasbiy-etika madaniyatining muhim elementlari shakllanadi.

Kasbiy-etika madaniyatini rivojlantirishda pedagogik amaliyot ham muhim vosita hisoblanadi. Pedagogik amaliyot jarayonida talabalar ta'lim muassasalaridagi real pedagogik faoliyat bilan tanishadilar, o'quvchilar, ota-onalar va hamkasblar bilan muloqot qilish tajribasini orttiradilar. Bu esa nazariy bilimlarning amaliy faoliyat bilan uyg'unlashuvini ta'minlaydi hamda kasbiy-etika madaniyatining mustahkamlanishiga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi pedagogik etika masalasiga yangi talablarni qo'yimoqda. Raqamli ta'lim muhitida pedagogning axborotdan foydalanish madaniyati, akademik halollik tamoyillariga

rioya qilishi va internet muloqotidagi etik me'yorlarga amal qilishi ham kasbiy-etika madaniyatining muhim ko'rsatkichlaridan biri hisoblanadi.

Bo'lajak pedagoglarda kasbiy-etika madaniyatini rivojlantirishda mentorlik tizimi, ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar, ilmiy seminarlar va davra suhbatlarining ham ahamiyati katta. Bunday tadbirlar orqali talabalarda kasbga sadoqat, pedagogik mas'uliyat va axloqiy qadriyatlarga hurmat tuyg'usi shakllanadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, bo'lajak pedagoglarda kasbiy-etika madaniyatini shakllantirish zamonaviy pedagogik ta'limning muhim vazifalaridan biridir. Ushbu jarayon interfaol ta'lim metodlari, pedagogik amaliyot, reflektiv faoliyat va ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar orqali samarali tashkil etilishi mumkin. Kasbiy-etika madaniyatiga ega bo'lgan pedagoglar ta'lim-tarbiya jarayonini yuqori saviyada tashkil etishga, o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy rivojlanishiga hamda ta'lim sifatining oshishiga munosib hissa qo'shadilar.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati:

1. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik mahorat. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
2. Musurmonova O. Pedagogik kompetentlik va kasbiy madaniyat. – Toshkent: Fan, 2021.
3. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Iste'dod, 2020.
4. Xoliqov A. Pedagogik mahorat va pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2022.
5. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.